

УДК 338.262

Бєбко С.В., д.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

БІОЕКОНОМІКА В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Сучасні глобальні виклики – кліматичні зміни, енергетична криза, воєнні конфлікти та зростаюча конкуренція за ресурси – зумовлюють пошук нових моделей економічного розвитку, які поєднують економічне зростання, екологічну безпеку та соціальну стійкість. У цьому контексті біоекономіка постає як одна з провідних парадигм ХХІ століття, здатна інтегрувати використання відновлюваних біологічних ресурсів і новітніх технологій задля забезпечення сталого розвитку [5]. Для України, яка зазнала масштабних руйнувань внаслідок повномасштабної війни, біоекономічний курс може стати не лише інструментом економічного відновлення, а й основою довгострокової конкурентоспроможності та інтеграції до європейського простору [2].

Україна володіє необхідними передумовами для розвитку біоекономіки, адже є одним із найбільших аграрних виробників Європи та має значний науковий потенціал. Розвиток біоенергетики, виробництва біопалива, біоматеріалів, біохімічних продуктів і нових видів харчової продукції створює можливості не лише для зміцнення продовольчої безпеки, але й для диверсифікації економіки [1]. Біоенергетичні проєкти, засновані на використанні відходів сільського господарства, біомаси та біогазу, здатні стати альтернативою імпорту викопних енергоносіїв і сприяти децентралізації енергетичної системи, що підвищить її стійкість у кризових умовах [3].

Інтеграція сучасних біотехнологій, цифрових платформ для агросектора, точного землеробства та технологій переробки відходів відкриває нові можливості для підвищення ефективності виробництва та створення доданої вартості в ланцюгах поставок. Водночас біоекономіка відповідає стратегічним документам Європейського Союзу, зокрема Європейському Зеленому курсу, що створює умови для залучення інвестицій, участі України в програмах Horizon Europe та розвитку партнерств із країнами ЄС [1]. У цьому сенсі біоекономіка є не лише внутрішньою стратегією відновлення, а й інструментом євроінтеграції та зміцнення міжнародного співробітництва.

Соціальний вимір біоекономіки також має велике значення. Вона здатна стати рушієм розвитку сільських територій, створення нових робочих місць, підтримки малого й середнього бізнесу, формування інноваційної культури та зміцнення регіональної економіки. У перспективі це сприятиме підвищенню соціальної згуртованості та зменшенню міграційних викликів [4].

Разом із тим розвиток біоекономіки у післявоєнний період стикається з низкою викликів. Серед них – екологічні наслідки війни, що проявляються у забрудненні ґрунтів, води й повітря, руйнуванні лісів і природних екосистем. Це вимагає реалізації масштабних програм екологічної рекультивації та системного моніторингу стану довкілля. Додатковими бар'єрами є високі інвестиційні потреби, недостатня законодавча підтримка та відсутність цілісної національної стратегії розвитку біоекономіки. Значним викликом залишається дефіцит кваліфікованих кадрів – для успішної реалізації

біоекономічних проєктів потрібні спеціалісти у сфері біотехнологій, екології, агроінженерії, хімії, цифрових технологій та менеджменту сталого розвитку [1-2].

Існує також ризик збереження сировинної моделі розвитку, коли біологічні ресурси експортуються без достатнього рівня переробки. Це знижує потенційну економічну вигоду для країни й гальмує інноваційний розвиток. Подолання цього ризику потребує стимулювання внутрішнього виробництва, розвитку науково-дослідних центрів, розбудови інноваційної інфраструктури та ефективної державної політики [1].

Отже, біоекономіка для України є не лише економічною стратегією відновлення після війни, а й довгостроковим шляхом до сталого розвитку. Вона здатна поєднати економічне зростання, енергетичну незалежність, екологічну безпеку та соціальну стійкість. Для реалізації цього потенціалу необхідно сформувати державну стратегію біоекономічного розвитку, забезпечити залучення інвестицій та міжнародної допомоги, посилити науково-освітній потенціал, а також створити прозорий і конкурентоспроможний ринок біопродукції. У довгостроковій перспективі біоекономіка може стати одним із ключових факторів інтеграції України до Європейського Союзу, підвищивши її конкурентоспроможність і стійкість у глобальній економіці.

Список використаних джерел:

5. Зелена трансформація та стала біоекономіка: монографія / за наук. ред. А. А. Олешко, О. Ю. Будякової. Київ: КНУТД, 2024. 497 с.
6. Олешко А. А., Ольшанська О. В., Будякова О. Ю., Бебко С. В. Напрями розвитку біоекономіки в перспективі післявоєнного відновлення України. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2022. № 28. С. 18-28.
7. Печка С. С. Біоекономіка як стратегічний напрямок розвитку аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 4. С. 408–414.
8. Melnyk L., Kubatko O., Fedyna S. Torba I. Bioenergy and Bioresources Usage in the Context of Circular Economy Promotion. *Economics and Business*. 2021. Vol. 35 (1). P. 57–70.
9. Staffas, L., Gustavsson, M., McCormick, K. Strategies and Policies for the Bioeconomy and Bio-Based Economy: An Analysis of Official National Approaches. *Sustainability*, 2013, 5, P. 2751-2769.